

PREZENTAREA GENERALĂ A DOMENIULUI PRIVIND PREVENIREA TORTURII ÎN LOCURILE DE DETENȚIE

Prin Legea nr. 109/2009, România a ratificat Protocolul opțional, adoptat la New York la 18 decembrie 2002, la Convenția împotriva torturii și a altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, adoptată la New York la 10 decembrie 1984, asumându-și obligația de a înființa la nivel național Mecanismul Național de Prevenire a Torturii în locurile de detenție, în vederea consolidării protecției persoanelor private de libertate în locurile de detenție.

Potrivit Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 48/2014 pentru modificarea și completarea Legii nr. 35/1997 privind organizarea și funcționarea instituției Avocatul Poporului, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, instituția Avocatul Poporului, ca autoritate publică autonomă și independentă față de orice altă autoritate publică, a fost desemnată ca singura structură națională care exercită prin Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție atribuțiile specifice de Mecanism național de prevenire a torturii în locurile de detenție.

Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 48/2014 a fost aprobată prin Legea nr. 181 din 29 decembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României Partea I, nr. 6 din 6 ianuarie 2015.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție monitorizează în mod regulat tratamentul aplicat persoanelor aflate în locuri de detenție în vederea *consolidării protecției acestora împotriva torturii și a pedepselor și tratamentelor inumane sau degradante și a exercitării fără discriminare a drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora prin:*

a) vizitarea, anunțată sau inopinată, a locurilor de detenție în scopul verificării condițiilor de detenție și a tratamentului aplicat persoanelor private de libertate;

b) formularea de recomandări conducerilor locurilor de detenție vizitate în urma vizitelor efectuate;

c) formularea de propuneri de modificare și completare privind legislația în domeniu sau observații privind inițiativele legislative existente în domeniu, în condițiile art. 27;

d) întocmirea proiectului părții componente referitoare la prevenirea torturii a raportului anual de activitate al Avocatului Poporului;

e) formularea de propuneri și observații privind elaborarea, modificarea și completarea de strategii și politici publice în domeniul prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor inumane sau degradante, în condițiile legii;

f) menținerea legăturii cu Subcomitetul de prevenire;

g) analizarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea, sub conducerea Avocatului Poporului, a programelor internaționale de asistență tehnică și financiară pentru realizarea scopului Domeniului privind prevenirea torturii în locurile de detenție;

h) coordonarea organizării campaniilor de informare, de educare și instruire în scopul prevenirii torturii și a pedepselor sau tratamentelor aplicate cu cruzime, inumane sau degradante;

i) îndeplinirea oricăror alte atribuții stabilite de Avocatul Poporului, în limitele legii.

Prin loc de detenție se înțelege orice loc în care persoanele sunt private de libertate în baza unei decizii a unei autorități, la cererea acestora sau cu acordul expres ori tacit al acestora.

Privare de libertate înseamnă orice formă de detenție sau închisoare ori plasarea unei persoane într-un loc public sau privat de reținere pe care nu îl poate părăsi după voia sa, prin decizia oricărei autorități judiciare, administrative sau de altă natură.

Sunt locuri de detenție sau, după caz, locuri în care instituția Avocatul Poporului își exercită atribuțiile privind prevenirea torturii următoarele:

- a) penitenciarele, inclusiv penitenciarele-spital;
- b) centrele educative, centrele de detenție;
- c) centrele de reținere și arestare preventivă;
- d) serviciile de tip rezidențial pentru minorii care au săvârșit fapte penale și nu răspund penal;
- e) spitalele de psihiatrie și pentru măsuri de siguranță, spitalele de psihiatrie;
- f) centrele de tranzit;
- g) centrele de cazare a străinilor luați în custodie publică, aflate în subordinea și administrarea Inspectoratului General pentru Imigrări;
- h) centrele speciale de primire și cazare a solicitanților de azil aflate în subordinea Inspectoratului General pentru Imigrări, având regimul juridic al zonei de tranzit;
- i) centrele în care se acordă servicii de asistență pentru consumatorii de droguri, în regim închis;
- j) orice alt loc care îndeplinește condițiile prevăzute la alin. (1) sau face parte din sistemul de sănătate sau sistemul de asistență socială.

Vizitele sunt desfășurate *din oficiu, pe baza unui plan anual de vizitare*, propus de adjunctul Avocatului Poporului pentru Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție și aprobat de către Avocatul Poporului ori *inopinat* sau *pe baza sesizării oricărei persoane sau a luării la cunoștință pe orice cale despre existența unei situații de tortură ori tratamente aplicate cu cruzime, inumane sau degradante în cadrul unui loc de detenție*.

Echipa de vizitare are în componența sa cel puțin un medic, în funcție de specializarea necesară, și un reprezentant al organizațiilor neguvernamentale.

Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție este organizat în Structura centrală și Structura teritorială. **Structura centrală cuprinde și Centrul zonal București, iar Structura teritorială este constituită din 3 centre zonale.**

La desfășurarea activității de prevenire a torturii atât la nivel central cât și teritorial participă:

- personal de execuție de specialitate cu studii juridice;
- specialiști angajați permanent, precum și colaboratori externi de alte specialități decât cei permanenți, în baza unor contracte de prestări de servicii, selectați de către Avocatul Poporului, pe baza propunerilor primite de la asociațiile profesionale din care fac parte (spre exemplu, Colegiul Medicilor, Colegiul Psihologilor, Colegiul Național al Asistenților Sociali, Societatea Sociologilor din România) sau de alte asociații profesionale din care fac parte;
- personal financiar, salarizare, resurse umane și administrative;
- reprezentanți ai organizațiilor neguvernamentale active în domeniul protecției drepturilor omului, selectate pe baza activității, de către Avocatul Poporului.

Instituțiile vizitate sunt obligate să pună la dispoziția reprezentanților echipei de vizitare, în condițiile legii, înainte, în timpul sau după efectuarea vizitei, orice documente sau informații care se află la dispoziția lor sau pe care le pot procura, solicitate de aceștia în scopul îndeplinirii atribuțiilor legale. Conducerea locurilor de detenție vizitate este obligată să acorde asistență și să se întâlnească cu membrii echipei de vizitare, în vederea realizării scopului vizitei.

Pentru îndeplinirea atribuțiilor legale, membrii echipei de vizitare pot avea *întrevederi în condiții de confidențialitate cu orice persoană privată de libertate* în cadrul instituției vizitate. Întrevederile au loc doar cu acordul persoanei private de libertate sau al reprezentatului legal al acesteia și sunt confidențiale. Numele și alte date personale ale persoanei intervievate nu pot fi făcute publice decât cu acordul scris prealabil al acesteia sau al reprezentantului legal al acesteia.

Constatările rezultate în urma vizitelor sunt cuprinse într-un **raport de vizită** care, în cazurile în care sunt sesizate neregularități, este însoțit de **recomandări**.

Recomandările Avocatului Poporului în Domeniul privind prevenirea torturii în locurile de detenție, emise în cazul constatării unor neregularități, au ca scop înlăturarea acestora, îmbunătățirea tratamentului și a condițiilor de detenție ale persoanelor private de libertate, prevenirea torturii și a pedepselor ori tratamentelor inumane sau degradante.

Raportul de vizită se întocmește de către membrii echipei de vizitare, în termen de maxim 30 de zile de la finalizarea acesteia, iar instituția vizitată are obligația de a transmite un răspuns motivat, cu indicarea punctului de vedere față de cele constatate în termen de 30 de zile, care pentru motive întemeiate poate fi prelungit cu încă 30 de zile. În cazul în care instituția vizată nu se conformează, va fi informată asupra acestui aspect autoritatea ierarhic superioară ori autoritatea administrației publice locale sau centrale care a emis autorizația de funcționare, în cazul locurilor de detenție private, și poate acționa potrivit prevederilor legii și ale Regulamentului de organizare și funcționare al instituției Avocatului Poporului.

În cazurile în care se constată o încălcare a drepturilor omului prin tortură ori tratamente aplicate cu cruzime, inumane sau degradante care produc un risc iminent de afectare a vieții sau sănătății unei persoane, se elaborează un **raport preliminar în regim de urgență**.

Avocatul Poporului are **obligația de a sesiza de îndată organele judiciare** atunci când, în exercitarea atribuțiilor sale, **constată existența unor indicii privind săvârșirea unor fapte prevăzute de legea penală**.